

Kimiň eli kimiň kisesinde

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Kimiň eli kimiň kisesinde KIMIÑ ELI KIMIÑ KISESINDE

Amerikan Kongresi 1917-nji ýylyň 6-njy aprelinde arasynda Osmanlynyň hem bolan «Üçler soýuzyna» garşy uruş yglan etdi. 1917-nji ýylyň 28-nji iýuly.

ABŞ ýarag söwdasyny we önümçiligini koordinirlemek üçin Harby senagat geňeşini (WIB) gurdy. WIB gözegçiligindäki uruş mobilizasiýalary arkaly ýarag öndürijiler, çig mal bilen üpjün edijiler, patent eýeleri, «JP Morgan Co» ýaly bankirler we başgalar görnüp-eşdilmedik baýlygyň eýesi boldy.

Jerald P.Naý

Žurnalist, amerikan senatory Jerald P.Naý uruşa gatnaşma maksadynyň käbir baýlara köp pul gazandyrmaýdygyny nygtap, 1934-nji ýylda Senatda «Ok-däri indistriýasyny derňemek boýunça ýörite komitetiň» gurulmagyny gazandy. (Meselem, «Golliwudy» uruş oduny tutaşdyrmaga» synanyşmakda aýyplady). Emma hiç hili netije gazanyp bilmedi. «Prezident Wilsonyň guburyna ysnat getirýäň» diýip, gazaply ýazgardylar! Derňew işi ýapyldy.

* * *

Prezident Wilsonyň düzen WIB uruş geňeşinde ýarag almak boýunça jogapkär işgär Robert S.Brookingsdi. Ol kim we bize näme dahylly ýeri bar?

Biznesmen Brukings salgyt tölemejek bolup, beýleki amerikan baýlary ýaly haýyr-sahawat işlerini etdi. Intellektual görünmek onuň iň esasy maksatlarynyň biridi. Waşington uniwersitetine million dollarlyk kömek edip, uniwersitetiň adminstrasiýasynyň başlyklygyna saýlandy.

Brukingsiň «uniwersitete golaýlygy» bilen uruş geňeşine girmegi aňsat boldy!

Robert S. Brukings

Birinji jahan urşundan soň Brukins bitiren işleri üçin «Ýokary hyzmat» medaly, Fransiýanyň «Hormatly legioner» nyşany, Italiýanyň korolynyň ýörite nyşany bilen sylaglandyryldy...

1932-nji ýylda aradan çykandygy sebäpli uruşdan baýan adamlary derňeýän komitetde düşündirişi alynman galdy. Käbir uruş syrlary onuň özi bilen bile ýeriň astyna gitdi...

«Intellectual» sypatly uruş barony başga nämeleri etdi?

* * *

Birinji jahan urşy amerikan imperializminiň «iliň mellek ýerine» göz gyzdyryp başlamagy bilen oňman, globallaşma döwrüniňem başyny başlady.

Bu agressiwlik-basyp alyjylykly syýasat diňe ýarag arkaly ýöredilmeli däldi...

«Rockefeller», «Carnegie», «Ford» ýaly adamzada täsirini ýetirip biljek «aň-düşünje guramalaryny» Brukings hem gurdy...

Şindizem dünýäniň iň täsirli “think tank” guramasy bolan Brukins instituty Waşington uniwersitetiniň hukuk fakultetiniň binasynda – 1928-nji ýylda guruldy. Munuň öňinçäsi-de bardy:

Brukings 1916-njy ýylda syýasy barlaglary geçirýän garaşsyz «Hökümet ylmy-barlaglary institutyny (IGR) gurup, institutyň direktory boldy. Emma indi ýerliligiň möwriti geçip, global döwür başlaýardy we adamzadyň (global ykdysady, daşary syýasat ýaly) syýasy düşünjesine täsir etmelidi!

Institut «Rockefeller», «Carnegie», «Ford» fondlaryndan nägadar köp pul alan bolsa, şindizlerem «Bill & Melinda Gates», «JPMorgan Chase» fondlaryndan, daşary ýurdyň iň köp haýyr-sahawatçylaryndanam Katar döwletinden pul almagyny dowam etdirýär. (Onuň hasabyna geçirilen pul 2020-nji ýylda 355,2 million dollara ýetdi.)

* * *

Brukings institutynyň ilkinji geçiren işleriniň birem 1929-njy ýylyň ykdysady krizisine garşy prezident Ruzweltiň kollektiwçi Keýnesýen Döwlet gowulandyрма adminstrasiýasyna garşy çykmak boldy.

Başga mysallar bereýin:

- Ikinji jahan urşundan soň Ýewropany Halas ediş maksatnamasyna ýolbaşçylyk etmek üçin meýilnama taýýarlady, bu meýilnama «Marşall meýilnamasynyň» hamyrmaýasyny düzdi...
- Brukingiň daşary syýasat boýunça ylmy iş alyp barýan alymlarynyň prezident Buşyň jeňbazçylykly syýasatlaryny çakdanaşa goldamagy köp nägilelikleri dörettdi.

Galyberse-de:

Brukings instituty «Ýakyn Gündogarda amerikan syýasatyna oňyn düşünilmegini gazanmak üçin» 2002-nji ýylda Ýakyn Gündogar syýasaty merkezini gurdy.

Kemal Derwiş

Bu bolýan tötänliklere seretseňizläň:

Orsyýeti öwreniji Stroub Tolbott 1994-nji ýyldan 2001-nji ýyla çenli Daşary işler ministriniň orunbasary bolup işledi. 2002-nji ýylda Brukings institutynyň direktory wezipesine geçdi.

Orunbasary edibem 2009-njy ýylda ýanyna kimi alanyny bilýäňizmi – Kemal Derwişi!.. Makala şuňa çenli!

Wah, men dikdüşdiligimi edip, kellämiň göçgünine Kemal Derwişi öwjek bolup nämeleri ýazyp otyryn...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 11.05.2023 ý. Publisistika